

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Nightlife in the Cabo Verdean diaspora: the case of Rotterdam City

Kersbergen, S.

Citation

Kersbergen, S. (2023, February 16). *Nightlife in the Cabo Verdean diaspora: the case of Rotterdam City*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3563611>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3563611>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

Dit proefschrift onderzoekt hoe urbane nachtruimtes ('night spaces') in heden en verleden worden geproduceerd, verbeeld, verteld en ervaren door de Kaapverdise gemeenschap in Rotterdam. De geschiedenis van de Kaapverdianen in Rotterdam begint met de komst van de eerste zeelieden in de jaren vijftig. In latere jaren beginnen ze zich in Rotterdam te vestigen en aan wal te werken. In de jaren zeventig volgt een stroom van vrouwenmigratie. Deze momenten zorgden voor de groei van de gemeenschap in de stad en de vorming van verschillende plekken in de stad die belangrijk werden voor de gemeenschap. Dit betreft zowel openbare (straten, buurten en pleinen) als private (restaurants, gemeenschapscentra, bars en nachtclubs) ruimtes. Dit proefschrift richt zich op de ontwikkeling en het belang van het nachtleven en nachtruimtes. Deze worden vaak onderbelicht en over het hoofd gezien als belangrijke ruimtes voor community building, activisme en verbondenheid.

Nachtruimtes worden op doorkruisende en overlappende manieren geproduceerd. Inderdaad, de simpele handeling van 'samenkomen' als gemeenschap 'produceert' niet per se een nachtruimte. In plaats daarvan moet men niet alleen rekening houden met wat er 's nachts gebeurt, maar ook met wat er door nachtruimtes stroomt: Nachtruimtes worden geproduceerd door de verweving van verhalen en representaties. Nachtruimtes zijn essentieel voor het genereren van een collectief zelfgevoel, dat wordt ondersteund door processen van culturele en politieke mythevorming.

In het hoofdstuk *Myth-Making In The Rotterdam Diaspora* worden activiteiten onderzocht die plaatsvinden in de stad waar (al dan niet bewust) wordt getracht diasporische identiteiten of verhalen te produceren of in stand te houden. Er wordt ingezoomd op een reeks onderling gerelateerde kwesties; de geschiedenis en het nalatenschap van platenlabel Morabeza Records, cultureel activisme in hedendaagse hiphop en de cultureel-religieuze

vieringen van São João Baptista. Wat deze culturele uitingen gemeen hebben is dat ze elk hun plek(ken) in de stad claimen en dat deze plekken zijn ingebed in de herinneringen van en aan de stad. De stadsruimtes waarin mythevorming en de constructie van een diasporische identiteit plaatsvinden zijn geïntegreerd in een netwerk van gemeenschapsruimtes, wat zorgt voor een gelokaliseerd gevoel van verbondenheid. Men vindt mythen onder andere in politieke ideeën die het nachtleven inspireren, in muziek en andere culturele uitingen die gemeenschappelijk worden geconsumeerd, of in het delen van verhalen over levens die op vergelijkbare en gedeelde manieren worden geleefd. Toch zijn de manieren waarop nachtruimtes worden ervaren en hierover wordt verteld zelden homogeen. Hoe men zich overdag of 's nachts door de stad kan bewegen, hangt bijvoorbeeld af van iemands rechtspositie, economische positie of geslacht. Zo wordt de productie van ruimte ook altijd gekenmerkt door een uitsluiting van ruimte.

In het hoofdstuk *The Routines Of Work Life In And Around The City* worden de routes geschetst die zijn afgelegd van Kaapverdië naar Rotterdam en binnen Rotterdam zelf. Hierbij wordt ingezoomd op ervaringen van en in de stad, met name sinds het begin van de migratie. Er worden belangrijke plekken belicht die sterk verbonden zijn met de ervaringen van arbeidsmigranten, zoals pensions, uitzendbureaus, maar ook de barretjes die worden bezocht na een dag werken of na de zoektocht naar werk. Hierbij wordt gewerkt met een archief van muziek waarin deze plekken vaak op minutieuze wijze worden beschreven aan de hand van ervaringen en verhalen. Het archief van Kaapverdise muziek over Rotterdam, waarvan een selectie van liederen in dit proefschrift is opgenomen, geeft een uniek inzicht in de verhalen van de Kaapverdise migratie naar Rotterdam. Het is vooral uniek omdat geen enkele andere migrantengroep zo uitgebreid over Nederland heeft gezongen, noch over een Nederlandse stad in het bijzonder. De muziek die in dit onderzoek naar voren komt, belicht op verschillende manieren het leven in de stad: Artiesten zingen over hun verdriet en het

verlangen naar huis, over de ontberingen van het migrantenleven, maar ook over hun ervaringen in de stad 's nachts. De verhalen die zijn opgetekend in muziek beschrijven het dagelijkse ritme van werk en uitgaan, vaak vanuit een veelheid aan perspectieven.

Kaapverdiaanse muziek over Rotterdam onderscheidt zich ook doordat het een belangrijke bijdrage levert aan processen van place-making, omdat het reflecteert op en representaties produceert van zeer specifieke plekken die belangrijk waren in de tijd waarin deze muziek werd geschreven. Muziek traceert plekken en routes door de stad en legt tegelijkertijd de dagelijkse en nachtelijke ritmes bloot die een bepaalde tijdssfeer weerspiegelen.

Bij het bespreken van de verschillende representaties in culturele uitingen als muziek, of deze nu het thuisland verbeelden of het nachtleven in de stad Rotterdam, is het belangrijk om te benadrukken vanuit welk perspectief deze representaties worden geproduceerd. Gezien het feit dat de eerste migranten die naar Rotterdam kwamen mannelijke zeelieden waren, weerspiegelen culturele producties al vanaf het begin van de migratie het mannelijke perspectief. Het bepaalde de lens waardoor het verhaal van de gemeenschap tot stand kwam en vormde in wezen het beeld van de geschiedenis van de gemeenschap, zowel wat betreft belangrijke figuren en gebeurtenissen, evenals representaties van het dagelijks leven. De opbouw en ontwikkeling van de gemeenschap in Rotterdam wordt vooral toegeschreven aan mannelijke pioniers, die als eersten aankwamen. De verhalen over vrouwelijke migratie en het belang hiervan voor gemeenschapsvorming, evenals de rol van vrouwelijke pioniers, worden vaak niet erkend in hedendaagse verhalen. Het vastleggen en erkennen van hun inspanningen is bijzonder urgent gezien de leeftijd van eerste-generatie migranten. De rol van vrouwen in het politieke leven en in maatschappelijke organisaties, zoals op cultureel en religieus gebied, wordt vaak over het hoofd gezien. Verschillende vrouwelijke culturele producenten erkennen het belang van hun inspanningen en proberen in die zin evenwicht te brengen in de verhalen die circuleren. Dit proefschrift belicht kwesties als huiselijk geweld, de balans tussen werk en

privé en de onzichtbaarheid van vrouwen met betrekking tot hun bijdragen aan de gemeenschap.

In de Kaapverdise muziek over Rotterdam zijn sommige componisten kritisch over de manier waarop Kaapverdianen worden behandeld, anderen zijn kritisch over het gedrag van de Kaapverdianen in de havenstad, weer anderen zijn kritisch op deze kritiek. Muziek dient als instrument voor zelfreflectie en discussie in de gemeenschap, maar doet dit vanuit een specifieke positie. Sterker nog, als men het dagelijkse leven in migratie beschouwt, of dit nu gaat om het werk- of het nachtleven, wordt muziek over Rotterdam bijna uitsluitend door mannen gecomponeerd. Aan de ene kant betekent dit dat de levens van migrantenvrouwen amper worden bezongen. Anderzijds is hetgeen waarover gezongen wordt een afgebakende versie van een specifieke werkelijkheid. Als zodanig weerspiegelt muziek een geromantiseerde of geïdealiseerde versie van bepaalde levensstijlen. Hoewel artiesten bijvoorbeeld zingen over het uitgaan in Rotterdamse nachtclubs, of over het verlangen om alcohol of drugs te consumeren, zegt dit weinig over de daadwerkelijke consumptie van deze waren en ontbreekt het dan ook vaak aan een kritische blik op deze kwesties.

Het hoofdstuk *Dancing Down Memory Lane: (Re)Experiences Of Cabo Verdean Nightlife* betreft een discussie over muziek en ervaringen van het nachtleven in een meer reguliere zin: Dansen of uitgaan vanaf het begin van de migratie naar de stad tot nu. Het onderzoekt hoe bepaalde nachtszenes worden herinnerd, maar ook hoe elementen uit het nachtleven van eerdere generaties worden hergebruikt, her(be)werkt en opnieuw worden ervaren in hedendaagse nachtevenementen. Terwijl jongere generaties zich bewust zijn van het belang van de migratiegeschiedenis, de verbeelding van het thuisland en de identiteit van de diaspora die hiermee is verbonden, vernieuwen zij de manieren waarop Kaapverdië wordt behandeld en verbeeld. De betrokkenheid van jongere generaties met zowel traditionele als moderne culturele producten is een constant creatief proces, beïnvloed door de rijke culturele

en etnische make-up van de stad die 's nachts nieuwe vormen van expressie voortbrengt. Met betrekking tot de continue ontwikkeling van de stad Rotterdam, verandert ook de verbinding met bepaalde nachtruimtes. Dit zal zich ongetwijfeld voortzetten in de toekomst, waardoor de diasporische lay-out van Kaapverdisch Rotterdam blijft veranderen.

